

શ્રી યશોવિજયજી

જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

1796

વન્દ્યસૂરિય-થમાલા પુસ્તક ૪૨ મું.

શ્રીપ્ર.શોતરપ્ર.કાશ

દ્વિતીય ભાગ.

લેખક—

મુનિ શ્રીસાગરચંદ્રજી

આચાર્યશ્રીભ્રાતૃચન્દ્રસૂરિચિન્મયમાતા પુસ્તક ૪૨.

॥ શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિસદ્ગુરુભ્યો નમો નમઃ ॥

અહમ્

શ્રીપ્રશ્નોત્તરપ્રશ્ન દ્વિતીય ભાગ

લેખક—

પરમપૂજ્ય-પ્રાતઃસ્મરણીય-શાસ્ત્રસુનિમત્ત-
વિદ્વદ્વચ્ચ-જ્ઞેનાચાર્યગુણભૂષિત-શ્રીપ્રાતૃચન્દ્ર
સૂરીશ્વરજી સાહેબના શિષ્ય—

મુનિરાજ શ્રીસાગરચંદ્રજી મહારાજ

પ્રકાશક—

શા. ગોકલદાસ મંગલદાસ

હુહારની પોળ-અમદાવાદ.

વિ. સં. ૧૯૮૯ પ્રથમાવૃત્તિ પ્રત ૧૦૦૦ સન ૧૯૩૨.

કો. ફી.

પોસ્ટ ખર્ચ એકઆનો.

ધી સૂર્યપ્રકાશ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં પટેલ મૂળચંદભાઈ ત્રિકમલાલે
છાપ્યો. ડે. પાનકોર નાકા—અમદાવાદ.

શ્રીસરસ્વતી-શ્રુતદેવી સ્તુતિ:-

અનુષ્ટુપ્ સ્લોક-અષ્ટપદી.

શ્વેતપદ્માસના દેવી, શ્વેતપદ્મોપશોભિતા.
શ્વેતામ્બરધરા દેવી, શ્વેતગન્ધાનુલેપના;
અર્ચિતામુનિભિઃ સર્વે-ર્ષિભિઃ સ્તૂયતે સદા,
એવં ધ્યાત્વા સદા દેવી, વાંછિતં લભતે નરઃ ॥૧॥

શ્રી સદ્ગુરુ સ્તુતિ.

(માલિની છંદ.)

ઉદયશિખરિચંદ્રાઃ સદ્ગુરોઽભોધિચંદ્રાઃ
સુકૃતકુમુદચંદ્રાઃ ધ્વાંતવિધ્વંસચંદ્રાઃ
કુમતનલિનચંદ્રાઃ કીર્તિવિખ્યાતચંદ્રાઃ
પ્રમદજનનચંદ્રાઃ શ્રેયસે પાર્શ્વચંદ્રાઃ
શ્રેયસે બ્રાતૃચંદ્રાઃ ॥૧॥

॥ સ્વર્ગરાવૃત્તમ્ ॥

શ્રીમદ્વિદ્યાવતંસાઃ શમદમસહિતા બાલભાવાદ્વિરક્તા,
જ્ઞાનાભ્યાસે પ્રવૃત્તા નિખિલજનમનોહર્ષદાઃ સ્વૈર્ગુણૈઃ
મધ્યસ્થા માન્યવાક્યા દલિતમદબલા બ્રાતૃચંદ્રાલિધાના,
સ્તાઙ્ગ્યે તીર્ણમોહા નિરૂપમચરિતાઃ સૂરિસન્ન જયન્તુ ॥૨

પ્રકાશનનું પ્રયોજન.

વિવેકી વાંચક વૃંદને વિદીત થાય જે આ પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશ સાગર ૨ જના પ્રકાશનનું પ્રયોજન એટલુંજ કે વીરશાસન પત્રના તા. ૧૩-૫-૧૯૩૨ ના અંકમાં સુખલાલ ખૂબચંદના નામથી ‘શ્રી ‘સાગરચંદ્રજી નીચેની બાબતોનો ખુલાસો કરશે કે ?’ નામક હેડીંગથી જાહેર રીતે ૨૫ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા હતા. પુખ્ત વિચારતાં ખુલાસા આપવાની આવશ્યકતા લાગવાથી વીરશાસનના તંત્રી પર નીચે મુજબના પત્ર સાથે સવાલોના ખુલાસા રજીસ્ટર કાગળથી ખીડી મોકલ્યા હતા.

(પત્રની નકલ)

બોલ પીપજો,

જૈન ઉપાશ્રય.

ખંભાત તા. ૧૩-૭-૧૯૩૨.

તંત્રી મહાશય,

વીરશાસન.

ધર્મલાલ પૂર્વક લખવાનું જે-તમારા તા. ૧૩-૫-૧૯૩૨ ના વીરશાસનના ૩૩ મા અંકમાં શા. સુખલાલ ખૂબચંદે અમોને ‘સાગર-ચંદ્રજી નીચેની બાબતોનો ખુલાસો કરશે કે ?’ નામક હેડીંગથી પૂછેલા પ્રશ્નોના ખુલાસા આપીએ છીએ તે તમારા પત્રમાં સુયોગ સ્થાને જેમ અને તેમ જલ્દીથી હવે પછીના નીકળતા અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરશો.

ન્યારે પ્રશ્નો ન ઇચ્છવા જોગ રીતે, અમો પાસે હોવા છતાં જાહેર પેપરમાં પૂછવામાં આવ્યા છે ત્યારેજ અમોને આમ જાહેર જનતા ભ્રમમાં ન રહે તેટલા માટે આ ખુલાસા તમોને મોકલી આપવાની ફરજ પડી છે.

જે પત્રમાં પ્રશ્નો પૂછાયા હોય તેજ પત્રમાં તેના ખુલાસા આવે. કે જેથી તે પત્રના વાંચક વર્ગને સમજવું અનુકુળ થઈ પડે તેવા આશયથી અમોએ તમારા પર આ ખુલાસા લખી મોકલ્યા છે, તો આશા રાખીએ છીએ કે વિના વિલંબે આ ખુલાસા જેવી રીતે લખાયા છે તેવી રીતે પ્રસિદ્ધ કરશે, કે જેથી લેખકના આશયમાં ફેરફાર ન થઈ જાય. એજ.

તા. સદર.

લી.

મુનિ સાગરચંદ્ર

સહી દા, 'અમૃત' કાટવાળા.

આ રજીસ્ટર કાગળની પૉસ્ટલ પહોંચ પણ યોગ્ય મુદતમાં મળી હતી.

કેટલાક અંકો સુધી ગહ જોઈ પણ તેને માટેનો કંઈ ઉત્તર કે ખુલાસા પ્રગટ ન થવાથી વસ્તુસ્થિતિ ધ્યાન પર લાવવા તંત્રી પર રીતસર નીચે મુજબની રીમાઈન્ડર લખી-ખીડી હતી.

રીમાઈન્ડર

તંત્રી મહાશય,

વીરશાસન પત્રની ઓફીસ.

મુ. અમદાવાદ.

ધર્મલાલ પૂર્વક લખવાનું જે-તમોને અમોએ તા. ૧૩-૭-૩૨ ના દિવસે, તમારા પત્રમાં તા. ૧૩-૫-૧૯૩૨ ના વીરશાસનના ૩૩ મા અંકમાં શા. સુખલાલ ખૂબચંદે અમોને સાગરચંદ્રજી નીચેની બાબતોનો ખુલાસો કરશે કે ?' નામક હેડીંગથી પૂછેલા પ્રશ્નોના ખુલાસા લખીને રજીસ્ટર લેટરથી પ્રગટ કરવા સારૂ ખીડી મોકલ્યા હતા. જે તમોને મળ્યાની અમોને પહોંચ પણ મળી હતી.

પરંતુ તમારા ત્યાર પછી ત્રણ અંકો બહાર પડી ચૂક્યા, જેમાં મોકલેલી મેટર આવી કે નહિ ?-તે તપાસતાં અમોને આશ્ચર્યચકિ-

તતા સાથે જણાવવાની ફરજ પડે છે કે જાહેર રીતે તમારા પત્રમાં શા. સુખલાલ ખૂબચંદ નામક વ્યક્તિના નામથી પૂછાયેલ પ્રશ્નના યોગ્ય ખુલાશા પ્રગટ થવાને માટે મોકલેલા તે ત્રણ અંકો બહાર પડવા છતાં પ્રગટ થયાં નથી કે-સ્થળ સંકેતને અંગે, યા કોઈ એવા પ્રકારના કારણે પ્રસિદ્ધ કરી શક્યાં નથી. જે પત્રમાં પ્રશ્નો પૂછાયા હોય તેજ પત્રમાં ખુલાસા આવે તે યોગ્ય એમ વિચારી અમોએ તે ખુલાસા લખી મોકલ્યા છે અને તેનો સંતોષકારક રીતે તે પત્રના વાંચકોના અંતરમાં ખુલાસો થાય એમ પણ ઇચ્છું છે એટલે તે ખુલાસા જલ્દી પ્રસિદ્ધ થવાની અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે. ઉપરોક્ત વિદીત વસ્તુ સ્થિતિ તમારા ધ્યાન પર લાવવા આ 'રીમાઇન્ડર' લખી મોકલવાનો પ્રયત્ન થયો છે તે જાણશો.

વળી આ સાથે ઉચિત ધારી, તમોને નમ્ર સૂચના કરવી પડે છે કે-જાહેર પત્રની નીતિ ખ્યાલમાં લેશો અને રજીસ્ટર લેટરથી ખીડી મોકલેલ ખુલાસા જેમ અને તેમ જલ્દીથી તમારા હવે પછીના અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરશો. આની અનિવાર્ય આવશ્યકતા હોઇ, જો યોગ્ય સમયમાં તેને માટે યોગ્ય નહિ થાય તો અમોને જણાવતાં ઘણી દીલગીરી થાય છે કે અમારે ફરજિયાત જાહેર જનતા છેક અંધારામાં ના રહે તેને માટે યોગ્ય કરવું પડશે.

આ રીમાઇન્ડર પહોંચ્યાની પહોંચ તેમજ પૂર્વે મેટર પ્રસિદ્ધ કરવા માટેનો ખુલાસો લખશો એવી આશા રાખી વિરમીએ છીએ. એજ :: ઐ શાંતિ !

શ્રી પાર્શ્વસૂરિ જૈન ઉપાશ્રય

લી.

બોળપીપળો.

મુનિ સાગરચંદ્રજીના ધર્મલાલ

ખંભાત તાં. ૨-૮-૧૯૩૨

સહી. દા. 'અમૃત' કાટવાળા

ઉપરોક્ત રીમાઇન્ડર ખીડી મોકલ્યા બાદ પણ કેટલાક અંકો સુધી રાહ જોઈ કિંતુ કાંઈ પરિણામ ન આવવાથી એક ખંભાતી

જૈન ભાઈ અમદાવાદ જતા હતા તેમને વીરશાસનના તંત્રીને રૂબરૂ મળી પૂર્વે ખીડી મોકલેલ ખુલાસા પ્રસિદ્ધિને વિષે ખુલાસો મેળવો જણાવવા જણાવ્યું,

તે ભાઈએ તંત્રીની રૂબરૂ મુલાકાત લીધી ત્યારે તંત્રી તરફથી એમ જણાવવામાં આવ્યું કે ‘અમે વિરૂદ્ધ પક્ષનું લખાણ પ્રગટ કરતા નથી. અમે તો માત્ર એકજ પક્ષનું લખાણ પ્રગટ કરીએ છીએ.’ જનાર ભાઈએ કહ્યું કે તો પછી તમે તમારા પત્રમાં એમ ખુલાસો કરો કે અમે એકજ પક્ષનુંજ છાપીએ છીએ એટલે આ ખુલાસા નહિ છાપી શકીએ.’ ત્યારે તેમ કરવાનો પણ ઈન્કાર કરવામાં આવ્યો. આ બધી વસ્તુસ્થિતિ વિચારતાં વિવેકી જૈન જનતાના અંતરમાં ખુલાસાર્થે રીમાઇન્ડરમાં કરેલ નમ્ર સૂચના પ્રમાણે ‘પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશ’ ભાગ બીજા તરીકે આ પુસ્તક પ્રકાશનનું પ્રયોજન છે.

આ પુસ્તક પ્રકાશન માટે સુશ્રાવક ચૌધરી કેશરીચંદ્ર પન્નાલાલજીની મારફતે નાગોર નગર નિવાસી ઓસવાળ સાહીય શુદ્ધ શ્રદ્ધાવાન સુશ્રાવક શ્રીયુત ચૌધરી શુભકરજીની યોગ્ય આર્થિક સહાય મળી છે. શ્રીયુત ચૌધરીની માફક પુષ્પ નહિ તો પુષ્પપાંખડીના કથન અનુસાર અન્ય ભવ્યાત્માઓ પણ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આર્થિક સહાય આપતા રહી સાહિત્યની સેવા કરવા ઉત્સુક બને એમ ઈચ્છીએ છીએ.

ૐ શાંતિ:

લેખક.

એકપક્ષીય નીતિ.

(વિનયી વાચક વર્ગને જાણ થવી જરૂરી છે જે અમેએ ઉપ-રોક્ત મથાળાથી જાહેર જનતા છેક અંધારામાં ન રહે તે આશયથી 'જૈનપત્રમાં' નીચે મુજબની વિગત છપાવા મોકલી હતી જે તેના તા. ૯-૧૦-૩૨ ના અંકમાં પ્રગટ થઇ હતી તે નીચે પ્રમાણે):—

જાહેર જનતા છેક અંધારામાં રહી એકાંત મત બાંધી લે અને સત્ય વસ્તુસ્થિતિ પર પડે પડે તે પહેલાં મારે હાર્દિક નમ્રતાપૂર્વક વિવેકી જૈનજનતાની જાણ ખાતર અનિચ્છાએ પણ આ વસ્તુ રજૂ કરવી પડે છે.

સુખલાલ ખુબચંદના નામથી તેમને શોભતી 'ભાષામાં મને કંઈક અજ્ઞાત'ભાવે ૨૫ પ્રશ્નો વીરશાસનના તા. ૧૩-૫-૧૯૩૨ ના અંકમાં પૂછવામાં આવ્યા હતા. મને વિચારી જોતાં પ્રશ્નોના ખુલાસા આપવા આવશ્યક લાગવાથી અને જે પત્રમાં વ્યક્તિ પરત્વે પ્રશ્નો પૂછાય તે જ પત્રમાં તેના ઉત્તરો આવે તો તે પત્રના વાંચકવર્ગને માટે ઠીક વિચારી, મેં પૂછાયેલ પ્રશ્નોના ખુલાસા વીરશાસન પત્રના તંત્રી પર પ્રસિદ્ધ કરવા માટે રજીસ્ટર કાગળથી બીડી મોકલ્યા હતા, જેની પોસ્ટલ પહોંચ પણ મને યોગ્ય મુદતમાં મળેલી.

પછી થોડા અંકો સુધી રાહ જોઈ પણ તેને માટેનો ઉત્તર કે ખુલાસો પ્રગટ ન થવાથી મને રીમાઈન્ડર મોકલવાની ફરજ પડી અને તે પછી પણ થોડા અંકો સુધી રાહ જોઈ પણ કંઈ પરિણામ ન આવવાથી, એક ખંભાતી જૈન ભાઈ અમદાવાદ જતા હતા તેમને મેં વીરશાસન પત્રના તંત્રીને રૂબરૂ મળી આ વસ્તુ પ્રસિદ્ધિને વિષે ખુલાસો મેળવી મને જણાવવા જણાવ્યું.

તે ભાષા તંત્રીને મળ્યા ત્યારે તંત્રી તરફથી એમ જણાવવામાં આવ્યું કે ‘અમે તે ખુલાસા પ્રગટ નહિ કરી શકીએ કારણકે અમે વિરૂદ્ધ પક્ષનું લખાણ પ્રગટ કરતા નથી. અમે તો માત્ર એક જ પક્ષનું લખાણ પ્રગટ કરીએ છીએ.’ જનાર ભાષાએ કહ્યું કે ‘તો પછી તમે તમારા પત્રમાં એમ ખુલાસો કરો કે અમે એક પક્ષનું જ છાપીએ છીએ એટલે આ ખુલાસા નહિ છાપી શકીએ’ ત્યારે તેમ કરવાનો પણ ઇન્કાર કરવામાં આવ્યો.

એટલે ઘણી જ દિલગીરી સાથે સ્પષ્ટ જણાવવું પડે છે કે કોઈ પણ સત્ય અને ન્યાયપ્રિય પત્રને માટે આવી એકાંત એકપક્ષીય નીતિ તેની ઉજ્જવળ કીર્તિને કલંકરૂપ છે. ખાસ ખુલાસાની આશાએ વ્યક્તિ પરત્વે લાંબા મોટા હેડીંગથી લાંબા ચોડા પ્રશ્નો પુછાય અને ખુલાસા મળતાં પ્રગટ કરવાનો સમય આવે ત્યારે તંત્રીને એકપક્ષીય નીતિના બળપર ઝુઝવું પડે ત્યારે તે પત્રની સત્ય, ન્યાય ને ધર્મપ્રિયતા કેટલી હોય તે તો વાંચક જ વિચારી લે. અને ગૌરવભર્યા ‘વીરશાસન’ના નામાભિમાન નીચે આવી એકપક્ષીય બાજુ ખેલાય તે ધણું શોચનીય છે.

શાસનદેવ એ વીરશાસન પત્રના સંચાલકોને એની એકપક્ષીય અંગ્રેઝ નીતિમાંથી બચાવી સત્ય માર્ગે વાળે એ જ અભ્યર્થના.

આ સાથે નત્ર વિનંતી છે કે સાધુ-સાધ્વી, શ્રાવક-શ્રાવિકા જે જે કોષ્ટને તે પ્રશ્નોના ખુલાસા જાણવાની જુજાસા હોય તેમણે તે પ્રશ્નોના ખુલાસા ટુંક સમયમાં પુસ્તિકાકારે પ્રસિદ્ધ થનાર છે તેની નકલ નીચેને સીરનામેથી મેળવી લેવી.

જૈન ઉપાશ્રય
બાળ પીપળો
ખંભાત.

લે. મુનિ સાગરચંદ્ર.

પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશ- બીજો ભાગ

લેખક:—

પરમપૂજ્ય શ્રીબ્રાતૃચન્દ્રસૂરિશિષ્ય મુનિસાગરચન્દ્ર.

॥ અર્હમ્ ॥

પ્રણમ્ય શ્રીમહાવીરં શાસનાધીશ્વરં પ્રશ્નમ્ ।

સદ્ગુરું બન્ધુરાજેશં વાણીં ચ શ્રુતદેવતામ્ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશોડયં ભવ્યાનાં હિતહેતવે ।

મુનિસાગરચન્દ્રેણ શાસ્ત્રં દૃષ્ટ્વા વિધીયતે ॥ ૨ ॥

શ્રીજ્ઞેન પ્રવચન—ભગવદ્ વાણી દ્વાદશાંગીને નમસ્કાર કરીને
સુખલાલ પૂજચદે પૂછેલ ખુલાસાના ઉત્તર.

નોંધ:—પૂલાસા પૂછનારે તત્ત્વ જાણવાની જાણાસા
ખુદ્ધિથી નહિ, પરંતુ આક્ષેપ કરવાની દૃષ્ટિએ પ્રશ્નો રજૂ
કર્યા છે. અમને તેનો જરાયે ખેદ નથી; અમે તો મધ્યસ્થ
ખુદ્ધિથી જે સત્ય લાગ્યું તે મુજબ તે પૂલાસાના નીચે પ્રમાણે
ઉત્તર આપીએ છીએ. અમારી માધ્યસ્થ વૃત્તિનો તોલતો
વાચક જ કરી લેશે. કાલિકાચાર્ય પછી યા તેમના સમ-

સમયમાં વિદ્યમાન એવા દેવદ્વિગણિયે સંવત્સરી ભાદરવા સુદ ૫ મી ને બદલે ભાદરવા સુદ ૪ ની કરી હતી. તેવા લેખી પુરાવા સિવાય અન્ય કોઈ પ્રશ્નો માત્ર વિતંડાવાદ અર્થે જ છે. એમ સમજતા હોવાથી આ ચર્ચા અમે અહિંથી બંધ કરીએ છીએ.

પ્રશ્ન ૧:—નિશીથ ચૂર્ણિકાર કાલકાચાર્ય પછી ઘણી મુદતે થયા એમ તમે માનો છો કે તેમના સમકાલમાં કિંવા તુરતમાં થયા માનો છો ?

ઉત્તર:—આનો ઉત્તર અમે લખેલ પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશમાં આપેલ છે કે ‘કાલિકાચાર્ય પછી કેટલાયે કાળ બાદ નિશીથ ચૂર્ણિકાર થયેલ છે ? તેમનો નિશ્ચિત સમય તે લખતી વખતે જાણવામાં નહોતો. હાલમાં ઉપરોક્ત કથનની સત્યતા પૂરવાર કરતાં નીચેના બે ઉદ્દેખ મળ્યા છે. જેમાંનો પહેલો નિશીથ ચૂર્ણિકા પ્રાંતે અને બીજો નંદિસૂત્ર ચૂર્ણિકા પૃષ્ઠ ૫૦-૫૧ માં છે.

(૧) ગુરુદિણં ચ ગણિતં મહત્તરતં ચ તસ્સ તુદ્દેહિ ।

તેણ કષ સા ચુણી વિસેસનામા ણિસીહસ્સ ॥

નમો સુયદેવયાણ ભગવતીણ । જિણદાસગણિમહત્તરેણ રહઆ ।

નમઃ તીર્થકદ્ભયઃ ॥.....

(૨) સકરાજતો પંચસુ વર્ષશતેષુ નંદ્યધ્યયનચૂર્ણી સમાપ્તા
ઈતિ । પૃ૦ ૫૦-૫૧.

જિનદાસગણિ મહત્તરે નિશીથ ચૂર્ણિકા લખી છે અને તે ઉપરાંત નંદીસૂત્રની ચૂર્ણિકા પણ તેમની જ છે. આ બે ઉપરાંત પણ તેમણે ચૂર્ણિકા લખી છે. નંદીસૂત્રની

ચૂર્ણિમાં તે લખાણનો શક વીરાત્ (વીરાત્ ૪૭૦ વિક્રમ+ વિ. સં. ૫૭ થી ઈ. સ.+ઈ. સ. થી ૭૮ શક+શક સંવત્ ૫૦૦)=૧૧૦૫ માં લખાઈ એટલે નિશીથ ચૂર્ણિકારની વિદ્ય- માનતા અગિયારમાં સૈકાના અંતમાં અને બારમાની શરૂ- આતમાં ગણી શકાય કાલિકાચાર્ય તો વીરાત્ ૪૫૩ થા ૯૯૩ માં થયા છે અને નિશીથ ચૂર્ણિકાર વીરાત્ ૧૧૦૫ એટલે કાલિકાચાર્યની પછીજ થયા એ તો દીવા જેવું સ્પષ્ટ છે જ.

પ્રશ્ન ૨:—નિશીથ ચૂર્ણિકાર અને તેમનો સકલ સમુદાય ભાદરવા સુદ ૪ ના દિવસે સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ કરતો હતો કે નહિ ? જો તે સમુદાય તેજ સંવત્સરી કરતો હતો તો તે આખા સમુદાયને તમો આરાધક માનો છો કે વિરાધક ?

ઉત્તર:—નિશીથ ચૂર્ણિકાર અને તેમનો સકલ સમુદાય ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરતો હતો તેવું કોઈ લેખી પ્રમાણજ નથી. તેમ છતાં પણ પાંચમની સંવત્સરી કરતા હોવાનાં એ નિશીથચૂર્ણિનાજ પૂરાવા છે. ચૂર્ણિમાં ‘હાલ અપર્વ ચોથમાં પર્યુષણ કેમ થાય છે ?’ ઉત્થાનિકામાં ચૂર્ણિકાર જે પ્રશ્ન લ્યે છે તેનું કારણ એ છે કે આર્યકાલિકાચાર્યે કારણવશ પોતાના સમુદાય સહિત ચોથની સંવત્સરી કરી તેમની હૈયાત પરંપરાના આચાર પર થતી ટીકાનું નિવારણ કરવા પુરતું છે. ચૂર્ણિકારના સમયમાં પણ ચોથ અને પાંચમ એ સાંવત્સરીક પરંપરા પ્રચલિત હોવાનું આથી માનવાને પૂરતું કારણ છે અને તેઓએ તે સમયના પ્રચલિત

બ્રમનું નિવારણ કર્યું છે. તેમ ન હોત અને ચોથનીજ સંવત્સરી તેઓ કરતા હતા તેમજ હોત તો તેઓશ્રી સીધોજ પ્રશ્ન આ પ્રમાણે મુકત કે ‘હાલમાં આપણે અપર્વ ચોથમાં પર્યુષણ કેમ કરીએ છીએ?’ પરંતુ તેમની ઉત્થાનીકા એ પ્રકારની નથીજ નિશીથ ચૂર્ણિનો સ્પષ્ટતમ ધ્વનિ એ છે કે ચૌમાસી પ્રતિક્રમણ પૂર્ણિમાએ જ કરવું: વિહાર એકમનો કરવો અને આ વરતુ સ્વીકારનાર તો આષાઢી પૂર્ણિમાથી ૫૦ દિવસે અને કાર્તિકી પૂર્ણિમાથી ૭૦ દિવસ પહેલાં અર્થાત્ ભાદરવા સુદ્ધ ૫ મીની જ સંવત્સરી કરે. પરા પૂર્વથી ચાલ્યા આવતા પર્યુષણ પર્વમાં ફેરફાર તેમને સ્વીકૃત જ હોત તો તેઓ તે ચૂર્ણિમાં ચરિતા-નુવાદે ઉપરોક્ત વર્ણન કરી પછી પરંપરાએ આ પ્રમાણે ફેરફાર થયો છે તે દર્શાવ્યા વિના રહેતજ નહિ.

આ ઉપરાંત મુનિ કલ્યાણવિજયજી પોતાના ‘વીર નિર્વાણ સંવત્ ચૌરજૈનકાલગણના, ’નામના પુસ્તકમાં કાલિકાચાર્યની તારીખ વીરાત ૪૫૩ જણાવે છે; જ્યારે બીજાઓ તે વીરાત ૯૯૩ માં હતા એમ જણાવે છે. આ બંને વસ્તુનો સ્વીકાર કરીને આગળ ચાલીએ તો આપણને સ્પષ્ટ થશે કે ભાદરવા સુદ્ધ ૫ ની સંવત્સરી બદલીને ભાદરવા સુદ્ધ ૪ ની સંવત્સરી આર્ય કાલિકાચાર્યે કરી તે સર્વમાન્ય થઈ હતી કે કેમ ?

સૌને એ તો વિદિત છે કે શ્રીમાન દેવઢિંગણિએ છેલ્લી આગમ વાચના વીરાત ૯૮૦-૯૯૩ માં વલ્લભીમાં કરી. આમ છે ત્યારે જો કાલિકાચાર્યની તારીખ ૪૫૩ હોય તો તે પછી

પર૭-૫૪૦ વર્ષે કદપસૂત્રની વાચના થઈ. ચોથની સંવત્સરીને પાંચસો વર્ષની પરંપરા થઈ ગયા પછી પણ દેવઢ્ઠિગણિને સૂત્રમાં ભાદરવા સુદ ૫ મીની સંવત્સરી લખવી પડે ખરી? ચરિતાનુવાદે પંચમી જણાવી તેઓ પરંપરાએ ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કેમ ન જણાવે? હવે આપણે કાલિકાચાર્યની તારીખ વીરાત ૯૯૩ ની લઈએ તોપણ શ્રીમાન દેવઢ્ઠિગણિ તેમના સમસમયી ગણાય એ તો વિવાદ વિનાની વાત છે. જો કાલિકાચાર્યે કારણવશાત્ ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરી તો શ્રીમાન દેવઢ્ઠિગણિએ તે સંવત્સરી ક્યારની કરી એ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે છેજ. ભગવતીજ્ઞના એક પૂર્વની વિદ્યમાનતાના એક હજાર વર્ષના ઉલ્લેખથી એ તો સ્પષ્ટજ છે કે શ્રીમાન દેવઢ્ઠિગણિ કે જેઓ એક પૂર્વના છેલ્લા જ્ઞાતા હતા. તેઓ વીરાત ૧૦૦૦ સુધી વિદ્યમાન તો હતા જ. એક પૂર્વીની હૈયાતીમાં સામાન્ય આચાર્ય-યુગ પ્રધાન આ સંવત્સરીનો ફેરફાર કરી શકે ખરા? શ્રીમાન દેવઢ્ઠિગણિને આ ફેરફાર સ્વીકાર્યજ હોય તો તેઓ વાચનામાં આ વસ્તુનો ઉમેરો કરવાને શું અશક્ત હતા? નહિજ. એટલે તેમને આ ફેરફાર જો કબુલ જ હોત તો તેઓ પોતાની કદપસૂત્રની વાચનામાં ચરિતાનુવાદે ભાદરવા સુદ ૫ મી ની સંવત્સરી જણાવી પરંપરાએ ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરવાનું વિધાન કરી તેની સ્થાપના મૂળ ગ્રંથમાંજ કરત.

પ્રશ્ન ૩:—તમે પૃ૦ ૧૧ માં ‘કારણિઆ ચઙ્ગી અજ્જકા-લગાયરિયેણ પવત્તિઆ’ એ વાક્યનો અર્થ પૃ૦ ૧૩ માં લખતાં તમે લખ્યું છે કે—‘કારણથી આ ચોથ

આર્થ કાલિકાચાર્યે કરી ' તો પવત્તિઆ શબ્દનો
અર્થ ' કરી ' એવો થાયકે ' પ્રવર્તાવી ' એવો થાય ?

ઉત્તર:—પવત્તિઆ શબ્દનો મૂળ અર્થ ' પ્રવર્તાવી ' એ
ખરાબર છે અને ભાવ અર્થ ' કરી ' પણ થઈ શકે.
ઉત્થાનિકામાં ચૂર્ણિકારે આ શબ્દ વાપર્યો છે, પરંતુ
મૂળહકીકતમાં તે કયાંય પણ નથી; તેથીજ તે શબ્દ
અમે સ્વીકાર્યો નથી. આચાર્યે ભાદરવા સુદ ૫ મીના
બદલે ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરી છે તે તો
કારણવશાત્ પ્રવર્તનાર્થે નહિજ.

પ્રશ્ન ૪:—ભ૦ સ્થૂલભદ્રજીએ વેશ્યાને ત્યાં ચાતુર્માસ કર્યું,
તો તેણે વેશ્યાના ઘરનું ચોમાસું પ્રવર્તાવ્યું એમ ક-
હેવા તમે તત્પર છો ?

ઉત્તર:—ના.

પ્રશ્ન ૫:—કોઈએ અપવાદપદે કાંઈપણ કાર્ય કર્યું હોય તેને
અંગે પવત્તિઆ એવો જબ્દ કોઈપણ સ્થાને શાસ્ત્રોમાં
જોયો છે ખરો ?

ઉત્તર:—જેમ ચૂર્ણિકારે ઉપરોક્ત બાબતમાં વાપર્યો છે તેમ
કોઈપણ ઠેકાણે વપરાયો પણ હોય.

પ્રશ્ન ૬:—આચાર્યે ચોથ પ્રવર્તાવી એ વાતના પૂરાવામાં
અથવાતો ચૂર્ણિકાર મહારાજના સમયમાં કરાતી ચો-
થના ખુલાસામાં ' કાલિકાચાર્યે કરી ' એ ખુલાસો
વ્યાજબી ગણાય ખરો ?

ઉત્તર:—આચાર્યે ચોથ કરી તેનો તો ઉલ્લેખ ચૂર્ણિકાર
કરેજ છે. પરંતુ ચૂર્ણિકાર મહારાજ ચોથ કરતા હતા

તેનો સીધો કે આડકતરો કાંઈ પણ પૂરાવોજ નથી, ઉલટું પંચમી કરતા હતા તેનો આડકતરો પૂરાવો પૂર્ણિમાની ચૌમાસી અને એકમનો વિહાર એ ઉલ્લેખ સ્પષ્ટ બતાવે છે. આ ઉપરાંત ચોથ સ્વીકાર્ય હોતો તો શ્રીમાન દેવદ્વિગણિએ તે કલ્પસૂત્રની વાચનામાં ચરિતાનુવાદે પંચમી જણાવી પરંપરાએ ચતુર્થી સ્વીકારી છે. એમ જણાવી તેમાં ઉમેરી તેની સ્થાપના તેઓ-શ્રીએ પણ કરી હતી.

પ્રશ્ન ૭:—શ્રી કાલિકાચાર્ય પછીના કોઈપણ આચાર્યે ભાદરવા સુદ ૫ મીની સંવત્સરી કરી તેનો એક પણ લેખ તમારી આખી ચોપડીમાં દૃષ્ટિગત થતો નથી, તો શું તેઓ અર્થાત કાલિકાચાર્ય પછી કોઈપણ આચાર્યે પંચમી કર્યાનો લેખ શાસ્ત્રોમાં નથીજ એમ કેમ ન મનાય ?

ઉત્તર:—ભાદરવા સુદ ૫ મીની સંવત્સરી એતો ભગવાન મહાવીરની આજ્ઞાજ છે એટલે તે પ્રચલિત હોયજ; તેથી તેનો ઉલ્લેખ વારંવાર કરવાની જરૂર નજ રહે. પરંતુ કાલિકાચાર્યે ભાદરવા સુદ ૫ મી બદલી ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરી તે જો સર્વે આચાર્યોએ અને તે સર્વેના સમુદાયે સ્વીકારી હોય તો તેના ઉલ્લેખની ખાસ જરૂર રહેજ. તેવો કોઈ ઉલ્લેખ છે ?

પ્રશ્ન ૮:—પર્યુષણ કલ્પ ચૂર્ણિકાર અને દશાશ્રુત સ્કંધ ચૂર્ણિકાર પણ ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરતા હતા એમ તમે માનો છો કે નહિ ?

ઉત્તર:—આ ચૂર્ણિકાર યા ચૂર્ણિકારો ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરી કરતા હતા એવો ઉલ્લેખજ નથી. ઉલ્લેખ અપવાદ કે ફેરફારનો હોય; મૂળ નિયમનો ઉલ્લેખ ન હોય. નિશીથ ચૂર્ણિકારની માફક આ ચૂર્ણિકારોએ પણ આર્યકાલિકાચાર્યની ભાદરવા સુદ ૪ ની સંવત્સરીનું કારણ બતાવવા તે વાત જણાવી છે. આ ઉપરાંત આ ચૂર્ણિકારોને પણ પંચમી સ્વીકાર્ય હતી તેનો પૂરાવો પૂર્ણિમાના ચૌમાસી પ્રતિક્રમણ અને એકમના વિહારથી સ્પષ્ટ મળે છે.

પ્રશ્ન ૯:—તમારી આખી ચોપડીમાં કોઈ પણ સ્થાને ખૂણે ખાંચરે પણ એવો એકે પાઠ નથી કે જે પાઠ એમ જણાવે કે ‘ ભ૦ કાલિકાચાર્ય પછી કાલિકાચાર્યની પરંપરાવાળાજ ફક્ત ચોથ કરતા હતા. પણ બાકીના ગરુડો વાળાઓ ચોથની સંવત્સરી નહોતા કરતા અને પંચમીની સંવત્સરી કરતા હતા; ? ’

ઉત્તર:—મધ્યસ્થ દૃષ્ટિવાળો વાચક તે તરતજ જાણી શકે; રૂઢ સંસ્કારી તે ન જાણી શકે.

પ્રશ્ન ૧૦:—કલિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય. આચાર્યશ્રી મલયગિરિજા વગેરે મહાપુરુષોને મૂલસૂત્રની વ્યાખ્યાને કરતાં જણાવેલી હકીકત જે આચરણના પૂરાવા તરીકે લેવામાં આવે તો તમે શું ‘ અન્ય તીર્થો ’ કે ગૃહસ્થોની આગળ કલ્પસૂત્ર વાચવામાં પ્રાયશ્ચિત છે’ એ અધિકારને તેજ પ્રમાણે કથન નહિ કરો અને તે પાઠને તમે જૂઠી વ્યાખ્યાથી અલંકૃત કરશો એમ

માનવું ? ઉલટું તમે પર્યુષણામાં ગૃહસ્થો આગળ
કલ્પસૂત્ર વાંચો છો તેનું શું ?

ઉત્તર:—ઉપરોક્ત મહાપુરૂષોએ મૂળસૂત્રની વ્યાખ્યા કરતાં
જણાવેલ હકીકત આચરણના પૂરાવા તરીકે લેવામાં
તમને બાધ લાગે છે. જ્યારે નિશીથ ચૂર્ણિકાર, પર્યુ-
ષણા કલ્પ ચૂર્ણિકાર અને દશાશ્રુત સ્કંધ ચૂર્ણિકાર
વિગેરે મહાપુરૂષોએ વ્યાખ્યા કરતા અપવાદરૂપ સૂચિત
કરેલ વસ્તુને આચરણમાં મૂકવામાં તમને બાધ નથી
લાગતો ? ઉપરોક્ત પ્રશ્નોત્તરો સર્વેને સમાન છે.

પ્રશ્ન ૧૧:—આચાર્ય કાલિકાચાર્યે પ્રવર્તાવેલી જ ચોથની
સંવત્સરી સર્વ સાધુઓએ કરેલી છે. એ ભાગ ચૂર્ણિના
મૂળ ભાગને લગતો હતો છતાં તમે તે શા માટે
છોડી દીધો છે ? તે વખતે કરેલ ચોથ સર્વ સાધુઓએ
જ્યારે માન્ય કરી ત્યારે તે બધા સાધુઓને શું કારણ
હતું ? શું તે બધા ચોથની પર્યુષણા કરનાર સાધુઓને
વિરાધક કહેવાને તમે હિંમત કરી શકો છો ?

ઉત્તર:—અમે ચૂર્ણિના અમૂક મૂળ ભાગને છોડી દીધો છે
એવો તમારો આક્ષેપ સાચો હોય અને તેમાં સર્વ
સાધુઓએ કરેલી છે' એ વસ્તુ હોય તો તે પાઠ
તમે શા માટે ખુલ્લો મૂકતા નથી ? પછઠાણ પૂરમાં
કાલિકાચાર્યે કયા પ્રસંગોમાં અને કયા કારણે ભાદ-
રવા સુદ ૫ મીને બદલે ચોથની સંવત્સરી કરી તે
જિના તો પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશમાં કહીજ છે.

પ્રશ્ન ૧૨:—કાલિકાચાર્ય યુગપ્રધાન હતા તે વાત તમે માને
છો કે નહિ ? અને જો માનતા હો તો યુગપ્રધાનની

આજ્ઞા સકલ સંઘે માનવી એ કબુલ કરો છો કે નહિ ?

ઉત્તર:—પોત પોતાના સમુદાયમાં પૂજ્ય આચાર્યવરને યુગપ્રધાન તરીકે આજે પણ માનનારા માને છે. અને સામાન્ય મુનિને ગૌતમ ગણધરથી પણ અધિક માનનારા પણ પડ્યા છે; તો તે વખતે તેમને તેમના અનુયાયીઓ યુગપ્રધાન તરીકે માને અને તે યુગપ્રધાન હોય તેની કાંઈ ના પણ નથી. પૂજ્ય આચાર્યવરની આજ્ઞા તેમના અનુયાયીઓનો સંઘ માનતો આવ્યો છે અને માને છે; પરંતુ તેમને કાંઈ આજ્ઞાજ કરી નથી એટલે તેની વાત ક્યાં રહી ? આ ઉપરાંત નીચેની વાતો વિચારવા જેવી છે (૧) ચોમાસામાં યુગપ્રધાન રાજા વિના દીક્ષા આપી શકે કે નહિ ? (૨) રાજા યુગપ્રધાનને દેશનિકાલ કરી શકે કે નહિ ? (૩) તીર્થંકરની આજ્ઞા અધિક કે યુગપ્રધાનની ? (૪) યુગપ્રધાન કથિત રાજા કરે કે રાજા કથિત યુગ પ્રધાન કરે ? (૫) મહાવીર શાસન વર્તી યુગપ્રધાન રાજાના ધરના અન્નપાન લઈ શકે કે નહિ ?

પ્રશ્ન ૧૩:—૭૦ કાલિકાચાર્યની વખતે બીજા યુગપ્રધાનો હતા અને તેઓએ કાલિકાચાર્યની આજ્ઞા નથી માની એમ જણાવવા માટે એક પણ શાસ્ત્રાધાર તમારી ચોપડીમાં આપવાની સભ્યતા શું તમે બતાવી છે ? અને નથી બતાવી તો તેનું કારણ એજ કે તેવો એક પણ પૂરાવો ન હોય અને તમે તે વખતના બીજા આચાર્યો

પાંચમની સંવત્સરી કરતા હતા એમ કહેવાને જે બહાર પડે, તે મૃષાવાદથી વિરમણ કરનાર વૃત્તધારીને શોભે ખરું ?

ઉત્તર:—આ પ્રશ્નનો જવાબ પ્રશ્ન ૭ અને પ્રશ્ન ૨ ના ઉત્તરોમાં આવીજ જાય છે.

પ્રશ્ન ૧૪:—જો સકલ સાધુઓએ કાલિકાચાર્ય મહારાજના હુકમથી ચોથને દિવસે સંવત્સરી કરી તો પછી તેના સમુદાયમાં પરંપરાએ પાંચમી રહી હતી એમ કહેવાને પૂરાવો કયો એ જણાવશો ? નિશીથ ચૂર્ણિકાર વગેરે મહાપુરૂષો સુધી તમામ આચાર્ય નીચેજ થાય સંવત્સરી કરતા હતા એમ તમે શું માનતા નથી ?

ઉત્તર:—સકલ સાધુઓએ ચોથની સંવત્સરી કરીજ હોત તો શ્રીમાન દેવદ્વિગણિએ તે વાત કલ્પસૂત્રની વીરાત ૯૯૩ની વાચનામાં મૂકી હત. કદાચ વાચના બાદ કાલિકાચાર્યે ચોથની સંવત્સરી કરી એમ તમે કહેતા હો તો પણ શ્રીમાન દેવદ્વિગણિ જે વીરાત ૯૮૦-૧૦૦૦ સુધી વિદ્યમાન હતા તેમને જો તે વાત સ્વીકારી હોત તો તે કલ્પસૂત્રની વાચનામાં ઉમેરી લીધીજ હત. ઉપરના પ્રશ્નના બીજા ભાગનો ઉત્તર પ્રશ્ન-૨ અને ૭ માંના ઉત્તરમાં આવી જાય છે.

પ્રશ્ન ૧૫:—ચૂર્ણિકાર ઇયાર્નિ કહં ચઙત્થિણ અપવ્વે પજ્જો સવિજ્જતિ એટલે કે ‘ હમણાં અપર્વ એવી ચોથમાં કેમ પર્યુષણ કરાય છે ? એવો પ્રશ્ન ઉઠાવીને તે ચૂર્ણિકારની વખતે પણ સકલ સંઘ ભાદરવા સુદ ૪

ની સંવત્સરી કરતો હતો એમ શું નક્કી કરતાં નથી ? કેમકે તે પ્રશ્નમાં પોતાનો ગચ્છ કે સંઘાડો કે પોત પોતાની જુદી જુદી પરંપરાનો ઉલ્લેખ દીધેલોજ નથી.

ઉત્તર:—તમે ચૂર્ણિકાર જે વીરાત્ બારમાં સૈકામાં થયા છે તેમને લ્યો છો તો તેની પહેલાનાં અર્થાત્ કાલિકાચાર્ય જે વીરાત્ ૪૫૩માં થયા તે પછી વીરાત્ ૬૮૦—૧૦૦૦માં વિદ્યમાન દેવદ્વિગણિને શા માટે ઉડાવી દો છો ? બીજી રીતે કહીએ તો કાલિકાચાર્યની સમ સમયી દેવદ્વિગણિએ ચોથ સ્વીકાર્યાનું કાંઈ પ્રમાણ છે ? જ્યાં સુધી દેવદ્વિગણિએ ચોથ સ્વીકાર્યાનું પ્રમાણ ન હોય ત્યાં સુધી ચોથ બધાય સાધુઓએ સ્વીકારી એ વાત ગલતજ છે.

પ્રશ્ન ૧૬:—છઠના દિવસે પર્યુષણા નજ કરી શકાય તે સકારણ છે કે નિષ્કારણ ? અને કારણ હોય તો તે કયું ?

ઉત્તર:—છઠના દિવસે પર્યુષણા કરવાની આજ્ઞાજ નથી, તેથી તેમ ન કરી શકાય, સમવાયાંગ સૂત્રમાં ‘ ભાદ-રવા સુદ ૫ મીની રાત્રી ઓળંગવી કદપે નહિ ’ એ વિધાન છે. અને તેથી ‘ યોગ્ય વસ્તી વિગેરે ન મળે તો જંગલમાં ઝાડ નીચે રહીને પણ સંવત્સરી કરે ’ એમ જણાવ્યું પણ છે.

પ્રશ્ન ૧૭:—છઠની પર્યુષણા નહિ કરવાનું જે કારણ હોય તેજ કારણ ચોથની પર્યુષણા કર્યા પછી પાંચમની પર્યુષણા કરનારને લાગે કે નહિ ?

ઉત્તર:—છઠની પર્યુષણા નહિ કરવાનું કારણ તો વીતરાગ દેવની આજ્ઞા નથી માટેજ. પરંતુ પાંચમીની પર્યુષણા તો તેમણે ફરમાવીજ છે, તેથી કારણે ચોથની સંવત્સરી કરનારને બીજો વરસે પાંચમની કરવામાં કાંઈ વાંધો નથી, કારણકે તેજ તીથીની આજ્ઞા છે માટે, અને આપણેતો સંવત્સરી ૩૫૫ દિવસે કરીએ છીએ એટલે એક દિવસનો બાદ નજ આવી શકે, કેમકે તેથી ૩૬૦ દિવસ પૂરા તો થઈ જતાજ નથી.

પ્રશ્ન૧૮:—પાંચમની પર્યુષણા કરવાવાળો મનુષ્ય બીજો વર્ષે છઠની પર્યુષણા કરે અને ચોથની પર્યુષણાવાળો બીજો વર્ષે પાંચમની પર્યુષણા કરે અને બન્ને જો આજ્ઞા વિરાધક થતા હોય તો પાર્શ્વચંદ્ર સૂરિજીએ પોતાનો મત નહોતો કાઢ્યો ત્યાંસુધી તેઓ ચોથની સંવત્સરી કરતા હતા કે નહિ? એ કરતા હતા તો જ્યારે તેમને તે મૂકી પાંચમ કરી ત્યારે પાંચમ મૂકી છઠની કરનારાઓની માફક તેઓ પણ આજ્ઞાના કટ્ટા વિરાધક ખરા કે નહિ?

ઉત્તર:—‘ પાંચમની પર્યુષણા કરવાવાળો મનુષ્ય બીજો વર્ષે છઠની પર્યુષણા કરે તો તે પ્રત્યક્ષ આજ્ઞાવિરાધક છે, ’ કારણ કે પ્રભુ આજ્ઞા એવી છે. કારણે ચોથ કરનાર બીજો વર્ષે પાંચમ કરે તેમાં તો વીતરાગની આજ્ઞા છે. પાર્શ્વચંદ્ર સૂરિજીએ પોતાનો મત કાઢ્યોજ નથી. પ્રભુએ જો આજ્ઞા ફરમાવેલી હતી તેનો તેજ પ્રમાણે કડક અમલ કરતા કરાવતા તેમણે પોતાનો મત.

કાઢ્યો એમ તમે માનો છો? પ્રબળ સિથિલાચાર દૂર કરવા ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો તેથી તમે મત કાઢ્યો માનો છો? તો પછી શ્રીમાન જગતચંદ્ર સૂરિ અને આનંદ વિમલ સૂરિએ ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો તે શું મત કાઢવા? શ્રી સત્યવિજય પન્યાસે શ્વેત વસ્ત્રો છોડી પિત્ત વસ્ત્રો કર્યા તે શું મત કાઢવા? બુટેરા-યજ્ઞ મહારાજે વ્યાખ્યાન સમયે મુહુપત્તિ ન બાંધવી એમ જાહેર કર્યું તે પણ શું મત કાઢવા? શ્રીમાન પાર્શ્વચંદ્ર સૂરિજી પોતાનો ‘નાગપુરીય વૃહત્તપાગચ્છ ન છોડી તમારી માન્યતા અનુસાર ન ચાલ્યા, પરંતુ જિન આણુ પ્રમાણે ચાલ્યા તેથી તેમને પોતાનો મત કાઢ્યો એમ માનો છો? શ્રીમાન પાર્શ્વચંદ્રસૂરિજીએ ક્રિયા ઉદ્ધાર કરતાં પહેલાં ચોથની સંવત્સરી કરી હતી તેનો તેવો લેખીત તે વખતનો પૂરાવો તમારી પાસે છે ખરો? જેની પાસે પૂરાવો હોય તેતો બહારજ પાડે; માત્ર બોલીને લોકોને છેતરે નહિ. શ્રીમાન પાર્શ્વચંદ્ર સૂરિજી સંવત્સરી ચોથની કરતા હતા તે બદલી પાંચમની નથી કરી; અને છતાં કરી હોયતો તેમાં આજ્ઞા વિરાધક પાણું નથી તે ઉપરના પ્રશ્નના પ્રતિ-ઉત્તરથી સ્પષ્ટ છેજ. પરંતુ તમારા પ્રશ્નથી લાગે છે કે તમે એવા ફેરફાર કરનારને આજ્ઞાના કટ્ટા વિરાધક (ખરા કે નહિ?) એમ કહો છો તો પછી તમે તે વિ. સંવત્ ૧૯૫૨

માં પેટલાદમાં ત્રીજની સંવત્સરી કરનાર અને વિ. સં. ૧૯૫૩ માં પાછી ૪ ની સંવત્સરી કરનાર મુનિ આનંદ સાગરને સાધુકે આચાર્ય તરીકે સન્માનો છો શું કરવા ? તેમાં તમને વિરાધના નથી દેખાતી ?

પ્રશ્ન ૧૯:—ભાદરવા સુદ ચોથે થયેલા તેવા અપરાધથી સૂત્ર, અર્થ, ભોજન, વંદનાદિકના અનુક્રમે થયેલા પરિહારનો છેલ્લો દિવસ બે ભાદરવા સુદ ત્રીજ થઇ જાય તો ભાદરવા સુદ ૪ ના દિવસે તે બહિષ્કારને પાત્ર થાય કે અદ્વર એક દિવસ લટકતો રહે ?

ઉત્તર:—આ પ્રશ્નનો ઉત્તર તો મુનિ આનંદ સાગર આપી શકે કેમકે તેમણે ભાદરવા સુદ ૩ ની સંવત્સરી સં. ૧૯૫૨ માં પેટલાદમાં કરીને સં. ૧૯૫૩ માં ચોથની સંવત્સરી કરી તો તેઓ બહિષ્કારને પાત્ર થયા કે એક દિવસ લટકતા રહ્યા ?

પ્રશ્ન ૨૦:—આચરણાઓને તમે માનો છો કે નહિ ?

ઉત્તર:—આગમ અવિરૂદ્ધ આચરણાઓ માનવામાં કોઈ પ્રકારનો બાધ નથી.

પ્રશ્ન ૨૧:—શ્રીમાન કાલિકાચાર્ય ગીતાર્થ હતાં અને તેઓની કહેલી આચરણાઓ શુદ્ધ હતી તે માનો છો કે નહિ ?

ઉત્તર:—શ્રીમાન કાલિકાચાર્યે કોઈપણ નવી આચરણા ચલાવી નથી. તેમણે ન છૂટકે ચોથ કરી પણ આચરણા ચલાવવા માટે નહી. આચરણા ચલાવવા માટે કરી હોત તો રાજાના આગ્રહનું કારણ ચૂર્ણિકાર દર્શાવતજ નહિ.

પ્રશ્ન ૨૨:—આગમ અષ્ટોતરીનો ‘સંવચ્છર પવ્વ પવ્વતિહિ’ આપેલો પાઠ તમે તેની ટીકા વગર કેમ આપ્યો છે ? શું તેની ટીકામાં સંવત્સરીપર્વની આચરણાને પ્રમાણ-ભૂત ગણવાનો સ્પષ્ટ લેખ નથી ? તેવો સ્પષ્ટ ખુલાસો હોવા છતાં તે પાઠને ખહાર નહિ લાવનારને દુરાગ્રહી ગણવા કે નહિ ? શું તમારા લખવા પ્રમાણે સંવત્સરી પર્વ સિવાય બીજા પર્વમાં આચરણા કરાય તો તે તમને મંજૂર છે ?

ઉત્તર:—ઉપરોક્ત પાઠની ટીકા પાસે ન હતી તેથી નહોતી આપી. ટીકાકાર વ્યાખ્યા મૂલમાં હોય તેની કરે. તેથી ઉલટી ટીકા કરે તો તે પ્રમાણિક નજ ગણાય. મૂળ જો વિધિ પ્રતિપાદન કરે તો ટીકા તેનો નિષેધ કરે એમ કેમજ બને ? તમારા લખવા મુજબ સંવત્સરી પર્વની આચરણાને પ્રમાણભૂત ગણવાનો સ્પષ્ટ લેખજ હોય તો શા માટે તમે છપાવતાં નથી ? ઉપરોક્ત પશ્વનો બીજો ભાગ આ ચર્ચામાં પ્રસ્તુત જ નથી કેમકે બીજા પર્વમાં પર્યુષણા કે સંવત્સરી કરવાનું અમે જણાવ્યું જ નથી.

પ્રશ્ન ૨૩:—સંવચ્છર પવ્વ એ જુદું લખવાનું કારણ શું ? શું સંવત્સરી પર્વમાં આવતી નથી ?

ઉત્તર:—તે તો ગ્રંથકાર જાણે. એટલું તો સ્પષ્ટ છે કે અન્ય કાંઈ પર્વો છે જ્યારે પર્યુષણા એ પર્વાધિરાજ છે.

પ્રશ્ન ૨૪:—શ્રીમાન કાલિકાચાર્યે^૯ છઠને દિવસે પર્યુષણા કરવાની રાજની વિનતિ ન સ્વીકારી પણ ચતુર્થીની સ્વીકારી તો છઠે અને ચોથે પર્યુષણા કરવામાં ફરક હતો કે કેમ?

ઉત્તર:—ફરક તો હતોજ. કારણ કે સિદ્ધાંતમાં ‘ પાંચમની રાત્રી ઓળંગવી નહિ ’ એમ સ્પષ્ટ પાઠ હોવાથી તેનો તો નિષેધ હતો જ. જ્યારે પાંચમી પહેલાં સંવત્સરી ચા પર્યુષણા કરવામાં બાધ ન હોવાથી રાજની તે વિનતિ સ્વીકારી. રાજની વિનતિ તે વખતે સકારણની હતી તેથી તેમણે તે સ્વીકારી. રાજ શું છઠે અથવા તો ચોથે સદા માટે ચલાવવા વિનતિ કરતો હતો? નહિજ. પરંતુ તે વર્ષે દરમિયાન પોતે પર્યુષણા પર્વનો લાભ લઇ શકે તે તેનો હેતુ હતો. રાજની વિનતિથી કાલિકાચાર્ય પ્રભુની મૂળ આજ્ઞા મૂકી દે એમ કહેવાય ખરું? નહિજ. અથવા શું તેઓ પૈઠાણ નગરમાં નિરંતર ચૌમાસ કરવા રહેવાના હતા કે જેથી હંમેશને માટે તેઓ ચોથનો સ્વીકાર કરે? નહિજ. આમ હોય તો પછી નિરંતર ચોથનું કારણ ન રહેવાથી ચોથનો આગ્રહ ટકી શકતો નથી.

પ્રશ્ન ૨૫:—પહેલાં કરેલી સંવત્સરીની તીથીના બારમાસ થવાની અંદર એટલે કે ચોથે પર્યુષણા કરવી કહ્યો છે; તે વાત તમને પર્યુષણા કલ્પના આધારે માન્ય છે કે કેમ?

ઉત્તર:—તમે કહેા છો તે પ્રકારે તો કાંઈજ નથી. પર્યુષણ કલ્પમાં તો આષાઢી ચૌમાસી પ્રતિક્રમણ કર્યા પછી પચાસમે દિવસે અને કારતક ચૌમાસીના સીતેર દિવસ પહેલાં એટલે કે ભાદરવા સુદ ૫ મીની સંવત્સરી કરવા ફરમાન છે; કારણ કે ચામાસી તો પૂર્ણિમાની કરવાનું તેમાં વિધાન છે. તમે લખો છો તે મુજબ પહેલાં કરેલ સંવત્સરીથી બાર માસ થવાની અંદર પર્યુષણ કરવી તેમ હોય તો દર વર્ષે સંવત્સરી એક એક દિવસ આગળ આવતી જાય. અને તેમજ હોય તો આજે તે ભાદરવા સુદ ૪ કે ૫ ની કાયમ જ ન રહી હોય. એ તો મુસલમાનોના મહોરમ માસની માફક અનિશ્ચિત બની જાય અને જો તેમ બને તો પછી ‘ભાદરવા સુદ ૫ ની રાત્રી ઓળંગવી નહિ’ એ મર્યાદા પ્રતિપાદક સૂત્રની સાર્થકતા પણ શી રહી ! વળી જો તમે લખ્યું છે તેમજ હોય તો મુનિ આનંદ સાગરજીએ ત્રીજની સંવત્સરી કરીને ત્યારબાદ બીજે વર્ષે ચોથની સંવત્સરી કેમ કરત ? તમારા લખ્યા પ્રમાણે તો તે પણ પર્યુષણ કલ્પના આધારે વિરાધકતા ખરીને ?

પ્રશ્ન ૨૬:—કોઈપણ સૂત્ર પ્રમાણે પહેલાં વર્ષની સંવત્સરી તીથીથી આગલી તીથીમાં પર્યુષણ કરનાર જેવો વિરાધક ગણાય તેવો તે તીથીની અંદરની તીથીમાં પર્યુષણ કરનાર વિરાધક ગણાય ખરો ?

ઉત્તર:—આનો ઉત્તર પ્રશ્ન ૧૭ ના ઉત્તરમાં અને મુનિ
આનંદ-સાગરજીએ ત્રીજીની સંવત્સરી કરીને બીજે
વર્ષે ચોથ કરી છે તો તે પણ તમારા હિસાબે વિરા-
ધક થયા કે નહિ ?

સૂચના:—બહેર પત્રમાં છપાવીને ખુલાસા પૂછવાના બદલે
અમે પાસે હતા ત્યારે પાસે આવીને આટલા ખુલાસા
મેળવ્યા હતા તો તે આપવા અમે તૈયાર હતા. છતાં
બહેર પેપરમાં તમે ખુલાસા પૂછ્યા છે તો તેના ઉત્તર
પણ અમે બહેર પેપરમાં આપ્યા છે. તેમના જેવા
' પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશ'ની કિંમત ન કરે તેની અમને
કશી ચિંતા નથી કારણકે તેથી કાંઈ તેની કિંમત
ઘટી જવાની નથી. તટસ્થ વાચક આ પ્રશ્નોત્તર પ્રકાશ
તથા ઉપરોક્ત ખુલાસાના ઉત્તરો વાંચી તેમાં રહેલ
તથ્ય જરૂર મેળવી શકશે.

સ્વચ્છે વૃહત્તપામચ્છે શ્રીમન્નાગપુરીયકે ।

જૈનાચાર્ય-યદર્ષીણાં વિશ્વવંદ્ય-મહાત્મનામ્ ॥૧॥

શ્રીધ્રાત્વંદ્રસૂરીન્દ્ર-સદ્ગુરુણાં પ્રસાદતઃ ।

મુનિસાગરચન્દ્રેણ ગ્રન્થોઽયં વિહિતો મુદા ॥૨॥

પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશસ્ય ભાગે યદ્દ્વિતયે મયા ।

વિરૂદ્ધં લિખિતં તસ્ય મિથ્યાદુષ્કૃતમસ્તુ મે ॥૩॥

ઇતિ શ્રીજૈનશ્વેતામ્બરાચાર્યપ્રવર-વિશ્વવંદ્યાનવદ્યવિદ્યા-

વિશારદ-વિદ્વજ્જનમણ્ડલમાર્તઙ્ડ-ગુર્જરનરેશ્વરશ્રીસિદ્ધરાજ જ-

યસિંહસભાશૃંગારહાર-વાદિદિગમ્બરકુમુદચન્દ્રાચાર્યેભજયેશાર્દૂલ-
 સિંહલબ્ધપ્રતિષ્ઠ-શ્રીવાદિદેવસૂરિપુરન્દર-અવિચ્છિન્નપટ્ટ પરંપરા-
 નુગત-શ્રીમન્નાગપુરીયટ્ટહત્તપાગચ્છાધિરાજ યુગપ્રધાન-ક્રિયો-
 દ્ધારકારક-શ્રીજિનાગમમાર્ગપ્રકાશક-પરમપૂજ્યશ્રીશ્રી શ્રીપાર્શ્વ-
 ચન્દ્રસૂરીશ્વરજી-સંતાનીય- સૂરિચક્રચક્રવર્તિ-પૂજ્યપાદ-જગત્-
 શ્રેષ્ઠિગુરુ-પ્રાતઃસ્મરણીય- શ્રીહર્ષચન્દ્રસૂરિપુરંદર-ચરણાનુચર-
 ચારિત્રચૂડામણી સંવેગરંગતરંગિતાત્મા શાંતમૂર્તિ મુનિમહારાજ
 શ્રીકુશલચંદ્રજી સતીર્થ્ય-ગુરુભ્રાતા પંડિતપ્રવર-સુગૃહીતનામધેય-
 પરમોપકારિ-મહર્ષિ-શ્રીમુક્તિચન્દ્રગણિના પાદપદ્મોપસેવી સુશિ-
 શ્ય અને સદ્ધર્મરક્ષક-જૈનાચાર્યપ્રવર-શ્રીહેમચન્દ્રસૂરીશ્વરજીના
 અદ્વિતીયપટ્ટપ્રભાવક-શાસનપ્રભાકર-સુવિહિતશિરોમણિ સક-
 લાગમરહસ્યવેદી-પંચપ્રસ્થાનારાધક-પંચાચારપ્રવર્તક-પ્રશમરસ-
 પયોનિધિ યુગપ્રવરાચાર્યવર્ય-શ્રીભ્રાતૃચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાના
 શિષ્ય મુનિસાગરચન્દ્રે તત્ત્વગવેષી જિનાજ્ઞાના પિપાસુ ભવ્યાત્મા-
 ઓના હિતના માટે આ પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશ-ગ્રંથનો દ્વિતીય ભાગ
 સ્વંભાતનગરમાં લખ્યો, વિક્રમસંવત્ ૧૯૮૮ ના વૈશાખ શુદ્ધી
 ત્રીજ. કરકૃતમપરાધં ક્ષન્તુમર્હન્તિ ધીરાઃ ॥શ્રી શાન્તિઃ ॥

॥ ઇતિ પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશદ્વિતીય ભાગઃ ॥

તીર્થે વીરજિનેશ્વરસ્ય વિદિતે શ્રીકાટિકાખ્યે ગણે,
 શ્રીમચ્ચંદ્રકુલે વટોરહવૃહદ્ગચ્છે પરિભ્રાચિતે;
 શ્રીમન્નાગપુરીયકાર્ણ્યતપાપ્રાપ્તાવદાતેધુના,
 સ્કૂર્ણદ્વભૂરિગુણાન્વિતા ગણુધરશ્રેણિઃ સદા રાજતે ॥૧૧॥
 યો લોભે ગુરુસાધુરત્નકૃપયા પારં શ્રુતાંભોનિધે—
 યો જૈનાગમસંગતાં સુલલિતાં ચક્રે હિતાં દેશનામ્ ;
 યઃ સ્વાન્યોપકૃતેર્નિમિત્તમકરોદ્ જ્ઞાનક્રિયાસ્વાદરં,
 તં સુરીશ્વરમુત્તમં યુગવરં શ્રીપાર્શ્વચંદ્રં સ્તુમઃ ॥૧૨॥
 શ્રીમન્નાગપુરીયકાર્ણ્યતપાગચ્છેશવિદ્યાનિધિ—
 ધૈર્યે સ્વર્ણગિરેઃસમો હિ લગવાન્ સિદ્ધાન્તરત્નાકરઃ;
 કાર્ણ્યાદિગુણાન્વિતો ગુરુવરઃ પૂજ્યો મહાન્યોડભવ—
 તં સુરીશ્વરમુત્તમં ગણુધરં શ્રીભ્રાતૃચંદ્રં સ્તુવે ॥૧૩॥

પંડિત પ્રવર શ્રી જિનચંદ્રગણિવર કૃત— સંસ્કૃત શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તવનમ્

(રાગ પ્રભાતિ સમ રાગેણ ગીયતે.)

(અથવા—‘ જય જય આરતિ આદિ જિણુંદા ’ એ રાગમાં.)

અવિચલ લક્ષ્મી વિમલ નિવાસં, વાસવનિકરાલિનતરે
 નતજનકલ્પમહીરૂહકંદં, કંદં દવજલધારરે. અવિ ૧
 ધારય ચેતસિ તં પ્રભુપાર્શ્વ, પાર્શ્વ ભવલતિકાચારે;
 કાયા ભાજિતમેચકમલિનં, નલિનદલાયતનયનરે. અ ૨
 નયનંદિતનિજતીર્થમુદારં, દારધનોજિતસંગરે;
 સંગં નિર્વાહકમતિધીરં, ધીરં જિત સુવિદ્ગંધરે. અ ૩
 દગ્ધકષાયમનોભવમાયં, માયિત (કીર્તિ) કીર્તિસનાથરે;
 નાથં તમહં કારં કારં કારં, હન્મિ વિકારરે. અ ૪

કારણમખિલસુખાનાં સતતં, તતસદ્ગુણુવિસ્તારંદે;
 તારસ્વરસુરવરગણુદારો, દારોદીરિતદાનંદે. અ૦ ૫
 દાનવિધાનવશીકૃતવિશ્વં, વિશ્વજનીનસુવાયંદે;
 વાયંયમવર નિર્મલમાનસ,—માનસહંસ સુદેહંદે. અ૦ ૬
 (શાર્દૂલવિક્રીડિત-વૃત્તમ્)

દેહશ્રીભરનિર્મિતૈકજનતા નેત્રોત્સવો નાયકઃ

કલ્યાણુદ્રુમવર્દ્ધનૈકજલદો વામાશ્વસેનાંગજઃ

જન્માંભોનિધિપારગઃ પરમચિદ્વક્ત્રમીમનોવદ્ધભો

લબ્યાનાં તનુતાં સદા સ લગવાન્ શ્રીજૈનચંદ્રશ્રિયમ્. ૭

શ્રી પાર્શ્વનાથમંત્ર ગર્ભિત સ્તવન

(દેશી—ચાલતી અને ત્રુટકની)

સકલ સદા ફલ ચિંતામણી સમો,

નવરંગ નારંગ પાસ લલિત નમો;

ઓં નમો ભાવેં પાસ ધ્યાવેં નાથશ્રી શ્રીભગવતી,

ધરણુદ્ર પદ્મભાવતીય માયા ખીજ રાયા સંન્નુતી;

અદ્વૈય મદ્દે ક્ષુદ્ર વિઘદ્દે ક્ષુદ્રાન્થંભય થંભયા,

વાજંતી ભૂંગલ દૂરિ મયગલ ચૂરિ અષ્ટ મહાભયા. ૧

આશ્યા પૂરે પાસ પંથાસરો,

શ્રીવરકાણો પાસ સંખેશ્વરો;

સંખેશ્વરો શ્રીપાસથંભણુ ગોડી મંડણુ નાહલો,

નવખંડ શ્રીકલિકુંડ ઇણુ જગ ભગતો છરાહિલો;

ભગતો તીરથ હરે અનરથ પાસ સમરથ તું ધણી,

હવે ચડો વહારેવિધન લયહર સારકર તિહુઅણુ તણી. ૨

કુરે કુરે વંછિત નવનિધિ સંપદા,
 સ્વાહા પદસ્થું ટાલે આપદા;
 આપદા ટાલે રાજપાલે પાસ ત્રિભુવન રાજ્યો,
 કલિકાલમાંહિ પાસ નામે મંત્રમહિમા ગાજ્યો;
 દારિદ્ર ચૂરે આસ પૂરે પાસ તું જગદીશ એ,
 ચરણપ્રમોદતસુ શિષ્ય જપે પૂરધ સંઘ જગીસએ. ૩

શ્રી અજિતનાથ સ્તવનમ્.

(રાજ સોરઠ)

તાર કરતાર સંસાર સાગરથકી,
 ભગતજન વિનવે રાતદિવસે;
 અવર દ્વારંતરે જાઈ ઊભાં રહ્યાં,
 તાહરો પીણુ ભલો નહી દીસે. તાર૦ ૧
 આપણે કોડિ કરજોડિ જે ઓલગે,
 દાસ અરદાસ તે કરણ પાવે;
 પણ ધણી જે હુવે જાણુ સેવા તણા,
 તો કિમું ભગત પાસે કહાવે. તાર૦ ૨
 માહરો કથન મનમાંહિ જે આણુસ્યો,
 પૂરસ્યો તા સહી એહ આસા;
 કેડિ લાગા તિકે કેડ કિમ મૂકસ્યે,
 નેટ કા એક કરિસ્યો દિલાસા. તાર૦ ૩
 સ્થું વલી તારવા કેન વા આવસ્યે,
 અજિત જિન એતલો જે વિમાસે;
 અકલ જિન રાજનો માજનો કુણુ લહે,
 સહી તે તરે જે રહે પાસે. તાર૦ ૪

મોટીખાખરવાળા શા રવજી પ્રેમજી પરમાર કૃત—

૩૧
વાર

શ્રીમાન સદ્ગુરને વંદના.

(દોહરા)

નમ્ર ભાવને વિનયથી, સદ્ગુર વંદન કાજ;
લાખી પત્રિકા આજ છે, તમે સ્વીકારો રાજ. ૧
ગુર સાગર ગુર ચંદ્ર છે, ગુર રાજ ગુર ઈન્દ્ર;
ગુર મુજમન માલિક છે, શ્રીગુર સાગર ચંદ્ર. ૨

(રાગ-દેશ)

મહાર્ણ વંદન સુગુર સ્વિકારો સાગરચંદ્રજીરે

મહાર્ણ ૦ એ ટેક ૧

દેશ વિદેશે જ્યાં જ્યાં ફરે છું, રટણ તમારે હૃદયે ધરે છું;
અંતરનાં આરામ સદા સુખ કંદજીરે. મહાર્ણ ૨

બાળપ્રજ્ઞચારી છો શૂરા, સદ્ગુણે છો ભરેલા પૂરા;
ધન્ય નગર જ્યાં વસો છો મુક્તિ નંદજીરે. મહાર્ણ ૩

જ્ઞાની ધ્યાની પૂર્ણારામી, શાન્ત દાન્ત છો મહાન્ત નામી;
મહાન છો જેમ દેવ માંહિ છે ઈન્દ્રજીરે. મહાર્ણ ૪

વધુ કહું શું શ્રીગુર મારા, અખૂટ છે સદ્ગુણો તમારા;
રવી નમે સદ્ભાવે સાગર ચંદ્રજીરે. મહાર્ણ ૫

ધતિ.

તૈયાર છે ! અલભ્ય પુસ્તકો

“સુરદીપિકાદિપ્રકરણસંગ્રહ” ૩૫
ગ્રન્થ કી. ૩. ૧)

“ષડ્દ્રવ્યનયસ્વભાવાદિપ્રકરણસંગ્રહ”
મહાન્ ગ્રન્થ કી. ૩. ૧)

“શ્રીજૈનરાસસંગ્રહઃ” જેમાં આઠ રાસો છે. હમણાજ
બહાર પડેલ છે. તદ્દન નવીન કી. ૩. ૧)

“સજ્ઞાયસંગ્રહઃ” શ્રીઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર આદિતી સંજ્ઞાયો
છે. કી. ૩. ૦૧)

“સુધર્મગચ્છ પરીક્ષા” જેમાં ગચ્છો સંબંધી પ્રાચીન
ધર્મીહાસ છે. કી. ૩. ૦૨)

“શાસ્ત્રીપંચપ્રતિક્રમણસૂત્ર” જેમાં નવસ્મરણ પણ છે.
કી. ૩. ૦૩)

“શ્રીહર્ષજિનેન્દ્રસ્તવનાવલિ” રાગરાગણીયુક્ત હપ
સ્તવનો છે. કી. ૩. ૦૪)

“ગુજરાતીપંચપ્રતિક્રમણસૂત્ર” જેમાં નવ સ્મરણ
પણ છે. કી. ૩. ૦૫)

“ગુજરાતી બે પ્રતિક્રમણસૂત્ર” કી. ૩. ૦૬)

“પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશ-પ્રથમભાગ” કી. ૩. ૦૭)

આ બધાં પુસ્તકોનું પોસ્ટેજ અલગ સમજવું,
તુરત મંગાવો, સાથે લેટના પુસ્તકો મલશે.

શાહ મણીલાલ વાડીલાલ.

કાર્યવાહક-શ્રીજૈનહઠીસીંગ સરસ્વતીસલા.

શામળાની પોળ-અમદાવાદ.